

ORGANIZAREA ACTIVITĂȚILOR PE GRUPE

ÎN LECȚIILE DE BIOLOGIE

*Profesor de biologie, Angelica CONDRUC
Școala Gimnazială „Constantin Platon” Bacău*

Studiile de psihologie socială și de pedagogie socială au dovedit că organizarea activității didactice pe grupe de elevi are influență benefică puternică asupra randamentului școlar, asupra coeziunii colectivului, asupra dezvoltării intelectuale, estetice, asupra formării comportamentului moral, deci un impact puternic asupra dezvoltării, în ansamblu, a personalității elevilor.

Alcătuirea grupurilor de elevi

Realizând frecvent echipe de lucru, am constatat ca numărul optim este de patru-cinci membri, deoarece astfel îi puteam supraveghea mai ușor și le-am dat de la început roluri precise, roluri care se pot schimba la o noua sarcina de lucru:

- ☺ Un leader al grupului: prezintă opiniile grupului
- ☺ Un scrib: notează ideile exprimate de membrii grupului
- ☺ Un cititor: citește grupului materialele scrise
- ☺ Un timer: asigură respectarea timpului alocat pentru realizarea sarcinii

Un grup poate cuprinde un elev cu nivel înalt de cunoștințe și deprinderi cognitive, un altul care are abilități dezvoltate de comunicare, al treilea cu gândire flexibilă, dar cu dificultăți de comunicare, iar al patrulea, interesat de rezolvarea sarcinii de lucru de către grup. Nu se recomandă formarea grupurilor numai din elevi „străluciți” sau din elevi care „crează probleme în clasă”, întrucât în echipele neomogene influențele educative pot fi benefice pentru toți membrii lor.

Stabilirea regulilor se face cu toți membrii clasei, dar unele sunt specifice unui anumit grup. Propun unele sugestii:

- fiecare ascultă cu atenție ce spune colegul său;
- nu-l întrerupeți pe cel care vorbește;
- nu vorbiți mai mulți simultan;
- deciziile grupului sunt susținute de către toți membrii grupului;

Regulile grupului sunt stabilite ca expresie a:

- responsabilității grupului (participă toți membrii),
- capacității de reacție (fiecare ascultă ce spun colegii),
- cooperării (sunt de acord să colaboreze cu ceilalți, în loc să fie în competiție),
- luării deciziilor prin consens (acestea vor fi respectate ulterior de toți membrii grupului),
- rezolvării problemelor (toți se vor implica)

Desfășurarea activității pe grupe

În general, activitatea pe grupe parcurge următoarele etape:

1 *indicații-ancoră date de profesor*

Constau în anunțarea temei, stimularea interesului pentru aceasta prin precizarea unor date de actualitate, a importanței ei pentru achizițiile cognitive, psihomotrice ulterioare, distribuirea materialelor didactice și a fișelor de lucru. Aceasta conține: denumirea temei, subtemei, materialul biologic, aparatura, instrumentarul, ustensilele de laborator, substanțele chimice necesare, modul de lucru, timpul de lucru, anumite reguli, sfaturi pentru desfășurarea activității. Elevii vor completa pe aceeași fișă rezultatele obținute, concluziile stabilite de membrii grupului.

2 prelucrarea materialului de catre grupe, studierea temei

Dupa primirea îndrumarilor și a materialelor, elevii trec la studierea temei prin alcătuirea unui plan de muncă, fie singuri, fie cu ajutorul profesorului. Se colectează informații, se analizează și se focalizează atenția spre găsirea soluțiilor cerute de fișa de lucru.

3 pregătirea răspunsurilor, sintezelor, referatelor, altor produse ale activității lor

Membrii echipei își prezintă fiecare răspunsurile, se analizează și se alege varianta optimă, cu care sunt toți de acord. Se pregătește apoi un referat (sinteza/concluzia) ce urmează a fi prezentat de lider celorlalți colegi ai clasei. După redactarea materialului solicitat, pot fi pregătite și materiale ilustrative pentru un anumit aspect al temei/subtemei cercetate sub forma unei planșe, tabele sintetice, modele grafice etc.

4 Expunerea răspunsurilor, sintezelor, referatelor și discutarea lor de către întreaga clasă

Sunt expuse răspunsurile / sinteza / referatul de către un elev desemnat de grupă. În timpul prezentării produselor activității grupei, elevii din celelalte grupe, precum și profesorul notează ideile interesante, sau problemele insuficient înțelese, după care se pregătesc să pună câteva întrebări prin care să solicite clarificări. La problemele respective pot răspunde membrii grupei care cunosc mai bine răspunsul, iar dacă sunt situații divergente sau complicate, poate interveni profesorul.

În timpul discuțiilor, profesorul urmărește ca întrebările, problemele puse de elevi să se refere strict la tema, discuțiile să fie colegiale și bazate pe argumente.

5 Valorificarea rezultatelor și desprinderea concluziilor

Prin intervenția activă a elevilor, se sintetizează aspectele esențiale urmărite pentru rezolvarea temei propuse. Profesorul dirijează discuția pentru surprinderea elementelor care vor constitui schema generală a lecției care se notează pe tablă, respectiv pe caiete.

Pentru realizarea lecției „*Anatomia sistemul excretor*” am realizat o lecție de comunicare de noi cunoștințe organizată în grupe formate din 4 elevi, care au primit fișe de lucru cu sarcini didactice diferențiate. Fiecare grupă avea un scrib care nota concluziile pe foi de flip-chart, pe măsură ce erau elaborate. Pentru compararea datelor rezultate în urma desfășurării activităților, sarcinile de lucru au fost realizate concomitent de

două grupe.

Grupele A1 și A2 primesc pe bancă atlase anatomice, microplanșe, mulaje, manuale, material biologic proaspăt (rinichiul de porc), fișa de lucru, foi tip flip-chart. Cu ajutorul materialelor didactice, elevii realizează o activitate de observare și identificare a elementelor componente ale sistemului excretor, să le deseneze și să precizeze localizarea acestora. Elevii realizează apoi observații macroscopice asupra componentelor sistemului excretor și corelații structură-funcție.

Grupele B1 și B2 primesc pe bancă atlase anatomice, microplanșe, mulaje, manuale, material biologic proaspăt, trusa de disecție, luche, fișa de lucru, foi tip flip-chart. Ei se organizează pentru a îndeplini următoarele sarcini: observarea macroscopică a morfologiei externe a rinichiului, precizând forma, culoarea, alcătuirea hilului renal. Cu ajutorul bisturiului, extrag capsula externă, un țesut cu rol protector, și apoi fac o secțiune de-a lungul liniei mediane pentru a observa zona corticală, de culoare deschisă și cu aspect granular, și zona medulară, de culoare roșie și cu aspect striat. Vor observa și descrie piramidele Malpighi (număr, dispoziție). Observațiile sunt apoi reprezentate schematic pe foile de flip-chart.

Grupele C1 și C2 au primit ca materiale didactice: atlase anatomice, microplanșe, mulaje, microscopul, lame de microscop. Ei observă nefronul cu componentele sale și le desenează.

Fiecare grup de lucru, reprezentată de lider, prezintă rezultatele activității ei, profesorul corectând cu tact erorile făcute de elevi în investigațiile lor și apreciază modul în care s-au implicat în rezolvarea sarcinilor didactice primite.

În finalul lecției, se stabilesc, la nivelul clasei, concluziile care conduc la realizarea schemei logice la tablă de către profesor, respectiv pe caiete de către elevi.

Am constatat că folosirea activității pe grupe în lecțiile de predare-învățare duce la o creștere a activismului elevilor, care se responsabilizează, și eficiența randamentului activității crește.

Am utilizat frecvent modul de organizare a activității pe grupe și în lecții de tip recapitulare și sistematizare a cunoștințelor. Spre

exemplu, la lecția cu subiectul „*Caractere generale ale mamiferelor*”, am organizat mai multe grupe, corespunzător grupelor de mamifere studiate. Elevii au primit pe bănci: fișa de lucru a grupei, atlase zoologice, materiale biologice formolizate, craniile pentru descrierea dentiției, microplanșe, foarfec.

Lecția se organizează în trei etape:

I. prima se va desfășura pe baza activității de identificare, descriere a unor grupe de mamifere studiate pe baza unor caractere morfologice, structural-funcționale. Din microplanșe, elevii decupează reprezentantul grupei de mamifere studiate și lipesc imaginea acestuia pe foaia flip-chart. Elevii descriu apoi aceste organisme urmărind următorul algoritm: mediul de viață și adaptările corespunzătoare, forma corpului, alcătuirea sa, tipul de dentiție adaptat tipului de hrană. Elevii pot veni și cu informații transdisciplinare: proverbe, ghicitori, poezii etc;

II. în a doua etapă, fiecare grupă își prezintă rezultatele activității lor în fața clasei, reprezentați fiind de liderul lor;

III. în a treia etapă se trece la conceptualizarea noțiunii de mamifer și desprinderea caracterelor generale ale mamiferelor, pe baza dezbaterii inițiate de profesor și având ca punct de sprijin produsele activității realizate de grupe.

În cadrul lecțiilor de igienă, am realizat frecvent activități tip proiect, prin care elevii primeau sarcini precise, organizați fiind pe grupe.

De exemplu, pentru realizarea *Ghidului unei alimentații sănătoase*, am monitorizat următoarele activități:

- selectarea de pe pliante a unor imagini ale alimentelor sănătoase și lipirea lor, realizarea unui afiș;
- selectarea de pe pliante și reviste publicitare a alimentelor nesănătoase și realizarea unui afiș;
- căutarea unor informații în sursele bibliografice recomandate de profesor despre pericolul unei alimentații nesănătoase, pregătind un

proces *Eu contra E-urilor*;

- realizarea unor chestionare care le pot distribui apoi în școală pentru a realiza o ancheta la nivelul școlii privind obiceiurile alimentare;
- realizarea unor fluturași care conțin meniuri sănătoase.

În activitatea de evaluare a proiectului, fiecare grupă de elevi prezintă bibliografia studiată, produsele obținute, soluțiile de grup. În final,

se alcătuieste un *Ghid al alimentației sănătoase* pe care elevii îl trec pe caiete.

Cu cât participanții vor coopera mai mult în cadrul unui grup, cu atât se vor simți mai atașați de acesta. În cadrul grupurilor care cooperează, elevii sunt mai pozitivi, mai creativi, mai încrezători, fiind motivați să participe și simt ca rezultatul muncii în grup este propriul rezultat. Din punctul de vedere sociologic, cooperarea îl ajută pe elev nu numai să descopere propriul *Eu*, dar și să-și dea seama ca acest *Eu* există și prin *Noi*. Rolul profesorului se modifică din cel care realizează emiterea de informații în cel care realizează monitorizarea și selectarea a răspunsurilor oferite de elevi, coparticipanți la propria lor formare.

BIBLIOGRAFIE:

1. Mariana Ciobanu, 2008, „*Didactica științelor biologice*”, Editura Didactică și Pedagogică, București;
2. Naela Costică, 2008, „*Metodica predării biologiei*”, Editura Graphys, Iași.